

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
האגף לחינוך מיוחד

כלי הערכה בשפה לתלמידים עם מוגבלויות בשכיחות נמוכה

איילת אלון והילה זיסקינד - מדריכות מחוזיות לתחום שפה
אגף א' חינוך מיוחד

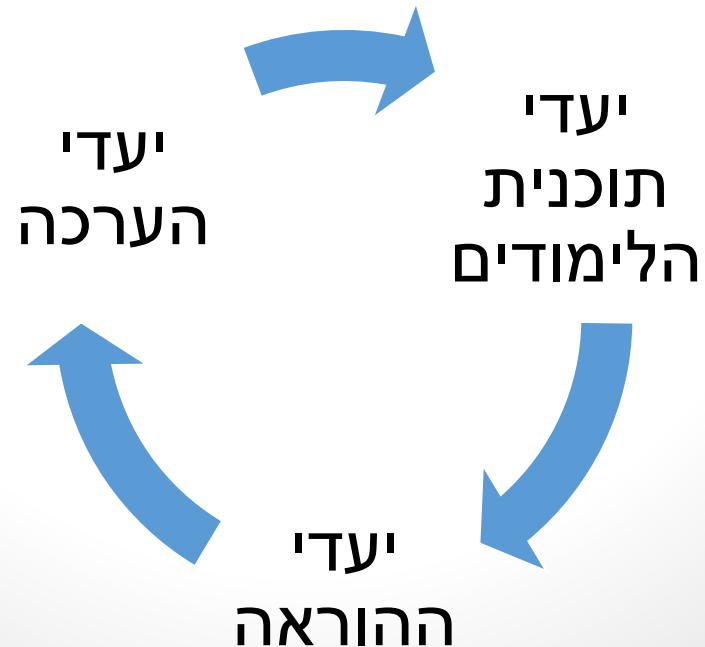
אנא ענו בצ'אט לשאלה

מדוע להעריך תלמידים עם
מוגבלות בשכיחות נמוכה?

הערכה – לשם מה?

תהליכי הערכה הינם בעלי חשיבות רבה, כחלק מתכנון הוראה ולמידה ולשם קבלת החלטות לגבי המענה לו זקוקים התלמידים. כדי להבטיח שממצאי ההערכה ישפיעו על עיצוב תהליך ההוראה והלמידה בכללותו (ולא יתמקדו רק בהערכת הישגים),

מתחייבת הלימה בין:

הוראה מבוססת הערכה:

• יצירת פרופיל אורייני לתלמידים

✓ זיהוי נקודות חוזק

✓ זיהוי נקודות לחיזוק

✓ הצבת מטרות אישיות

פרופיל תלמיד

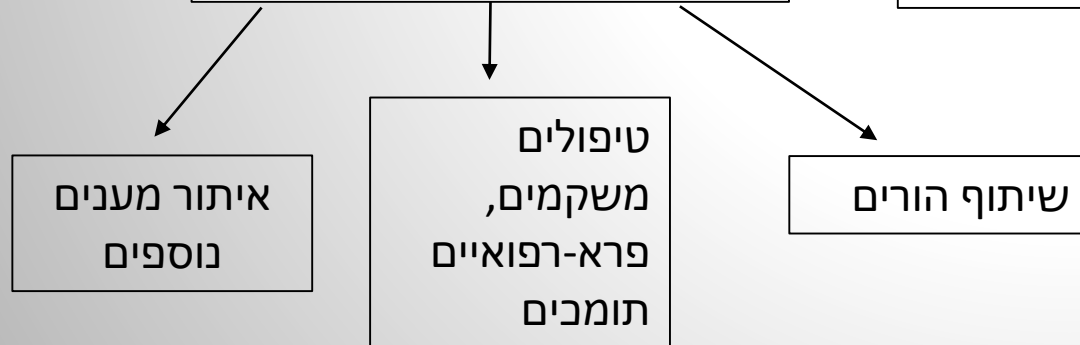
שם התלמיד/ה:
דרגת כיתה:

נקודות לחיזוק	נקודות חוזק	רכיבי השפה
		האזנה ודיבור
		קריאה והבנת הנקרא
		כתיבה
		ידע לשוני

התערבות ברמה פרטנית

התערבות ברמה קבוצתית

התערבות ברמה כיתתית

נלקח מתוך מצגת של הערכת שטף הקריאה בתכנית "קול קורא"

עקרונות להערכה לתלמידים עם מוגבלות בשכיחות נמוכה:

- הערכה בשיתוף מטפלים ממקצועות הבריאות (קלינאית תקשורת ומרפאה בעיסוק).
- הערכה בזיקה ליעדים בתכנית האישית של התלמיד (תל"א).
- בחירה והתאמה מושכלת של כלי הערכה בהלימה למאפייני התפקוד, למוגבלות ומכבדי גיל.
- שימוש במגוון כלי הערכה (הזדמנויות הערכה בכיתה, מחוונים מותאמים למאפייני האוכלוסייה, מחוונים ממקצועות הבריאות).

כלי הערכה:

קישורים	מחוננים / כלי הערכה	תחומי הבדיקה
<p>בתוך מסמך פיתוח מיומנויות תקשורת, עמ' 32-34 http://meyda.education.gov.il/files/special/pedagogy/communicationskills.pdf מחונן להערכה של האזנה ודיבור - כשירות תקשורתית – במדור חינוך לשוני, תהליכי הערכה, בתוך: מדריך יישומי להטמעת החינוך הלשוני</p>	<p>מיפוי תקשורתי מחונן להערכה של האזנה ודיבור-כשירות תקשורתית</p>	<p>האזנה ודיבור / כשירות תקשורתית</p>
<p>מתוך המדריך ליישום והטמעה של החינוך הלשוני בחינוך המיוחד. http://meyda.education.gov.il/files/special/pedagogy/mechvan.doc מבדק כיתה א': http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Rama/AarachaBeitSifrit/Mivdanim/vdakim.htm מבדק ידע אלפביתי מדורג ב"קול קורא" יעלה בקרוב באתר "חינוך לשוני – עברית בקדם יסודי וביסודי."</p>	<ul style="list-style-type: none"> • מחונן למיפוי והערכה בחינוך המיוחד • מבדק א' לראשית הקריאה • מבדק ידע אלפביתי מדורג ב"קול קורא" 	<p>קריאה</p>

קישורים	מחווניים / כלי הערכה	תחומי הבדיקה
<p>ראמ"ה – הבנת הנקרא א'-ג' https://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Rama/AarachaBeitSifrit/TestUnits_lang/Heb_langH_2_Havant_Milim.htm כלי להערכת שטף קריאה https://edu.gov.il/mazhap/Hebrew-Primary/evaluation/Pages/tools-individual-assessment.aspx מבדק א' – ב' (בתוך אתר ראמ"ה) https://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Rama/AarachaBeitSifrit/Mivd ak_Hebrew.htm ניתן לקבל את הערכה לכיתות ד' ומעלה מהמדריכה המחוזית</p>	<p>הבנת הנקרא הבנת הנשמע שטף קריאה הבנת הנשמע</p>	<p>הבנת הנקרא הבנת הנשמע</p>
<p>מתוך המדריך ליישום והטמעה של החינוך הלשוני בחינוך המיוחד. http://meyda.education.gov.il/files/special/pedagogy/mechvan.doc תלקיט כיתה ב' https://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Rama/AarachaBeitSifrit/Mivd ak_2_writing.htm ערכת כתיבה ד'-ה' https://edu.gov.il/mazhap/Hebrew-Primary/evaluation/Pages/a-reading-encouragement-kit.aspx</p>	<p>מחווון למיפוי והערכה בחינוך המיוחד תלקיט כיתה ב' ערכת כתיבה ד'-ה'</p>	<p>כתיבה</p>

דוגמאות לכלי הערכה

שם התלמיד _____ כיתה _____ תאריך לידה _____ תאריך מילוי _____ ממלא ההערכה _____

√+ קיים עם כוונה
√ קיים בלי כוונה
- לא קיים

הערות	הקשר		אמצעים								
	בחברת מי?	הסיטואציה	דיבור	תת"ח	הצבעה	Reaching תוך יצירת קשר עין	פעולות על אנשים	פעולות על חפץ	שפת גוף, הבעות פנים	קולות/ צעקות/ צחוק/ בכי	
											כוונות תקשורתיות
											דוחה/ מסרב
											מסב תשומת לב של האחר
											מביע מצוקה
											בוחר מתוך סיטואציה מובנית/ ספונטנית
						מנסה לקחת תוך קשר עין	להביא חפץ, למשוך אדם	מדגים פעולה שרוצה לעשות (מנסה לפתוח פהקה להריא			הסברים

• בתוך מסמך פיתוח מיומנויות תקשורת, עמ' 32-34

<http://meyda.education.gov.il/files/special/pedagogy/communicationskills.pdf>

המודל
השיתופי

מחווון זה מתייחס לרכיבי השפה הבאים: פרגמטיקה, סמנטיקה, תחביר, מורפולוגיה ופונולוגיה.

בנוסף, המחווון כולל הישגים של האזנה ודיבור בהקשר לתהליכי למידה

למילוי המחווון – ציין/צייני במשבצת הנמצאת בסמוך לכל עמודה את המספר המתאים לפי הדירוג הבא:

1-אינו מבצע כלל 2-ממעט לבצע 3-מבצע לרוב 4- מבצע בסביבות שונות

פרגמטיקה

שלבי השפה רכיבים	קדם מילי	חד מילי	דקדוקי מוקדם	דקדוקי מאוחר
תנאים מקדימים לתקשורת ושפה	יוצר קשר עין			
	מצביע			
	ממקד קשב בשותפים			
	יוצר קשב משותף (מבט לסירוגין אדם-חפץ) פועל בעיסוק משותף			
	מחליף תורות			
	מחקה צלילים			
כוונות תקשורתיות	מביע בקשה באמצעות מחוות, הבעות פנים, קול, מבט, בכי	מביע באמצעות שילוב של- מילה בודדת, מחוות והבעות קוליות, תקשורת תומכת או חלופית	מביע בקשות (ישירות ועקיפות) מסוג: בקשת מידע בקשת הסבר ובקשת רשות באמצעות צירופים, משפטים פשוטים ומדויקים באופן מילולי/תתייח	מביע בקשות ישירות ועקיפות מסוג: בקשה הבהרה, מידע, רשות והסבר באמצעות משפטים פשוטים, מחוברים ומורכבים באופן מילולי/תתייח
	מביע סירוב באמצעות הבעות פנים, קול, מבט, בכי	מביע סירוב באמצעות שילוב של- מילה בודדת, מחוות והבעות קוליות	מביע סירוב, באמצעות צירופים או משפטים פשוטים באופן מילוי או תתייח	מביע סירוב, באמצעות משפטים מחוברים ומורכבים באופן מילולי/ תתייח

הישג 3 – קריאת טקסטים שונים ולמטרות שונות
תחום משנה 3.1 – זיהוי סימנים גראפיים מוסכמים והפקת משמעות שהם מוצגים.

שם התלמיד																																			
4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1
רמת ביצוע / ציוני דרך																																			
1.1 זיהוי הפצים צילומים תמונות וסמלים מוסכמים.																																			
1.1 התלמיד מזהה הפצים ומשייך אותם לצילומים תואמים.																																			
1.2 התלמיד מזהה צילומים ותמונות כמייצגים הפצים: מפנה ראש, מצביע, מחיך.																																			
1.3 התלמיד מזהה סמלים מוסכמים כמייצגים הפצים: מפנה ראש, מצביע, מחיך.																																			
1.4 התלמיד מזהה צילומים, תמונות וסמלים אישיים מסביבתו הקרובה.																																			
1.5 התלמיד מזהה סימנים וסמלים מוסכמים בסביבתו החינוכית.																																			

• מחוון למיפוי והערכה בחינוך המיוחד מתוך המדריך ליישום והטמעה של החינוך הלשוני בחינוך המיוחד.

<http://meyda.education.gov.il/files/special/pedagogy/mechvan.doc>

הישג 3 – קריאת טקסטים שונים ולמטרות שונות

תחום משנה 3.1 – זיהוי סימנים גראפיים מוסכמים והפקת משמעות שהם מייצגים.

שם התלמיד																																				
רמת ביצוע							ציוני דרך																													
4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1					
																																				1.6 התלמיד מזהה סימנים וסמלים אוניברסאליים.
																																				1.7 התלמיד מזהה תמונות וסמלים המייצגים שמות עצם.
																																				1.8 התלמיד מזהה תמונות וסמלים המייצגים פעולות.
																																				1.9 התלמיד מזהה תמונות וסמלים המייצגים רגשות ושמות תואר.

1. עדיין אינו מבצע.
2. מבצע עם הדגמה ועזרה פיזית.
3. מבצע עם תיווך מילולי מדרבן פעולה.
4. מבצע עצמאי.

• מחוון למיפוי והערכה בחינוך המיוחד מתוך המדריך ליישום והטמעה של החינוך הלשוני בחינוך המיוחד.

<http://meyda.education.gov.il/files/special/pedagogy/mechvan.doc>

הישג 2: כתיבת טקסטים מסוגים שונים למטרות שונות ולנמענים שונים

תחום משנה 2.1: שימוש במערכות סמלים מוסכמים (בינלאומיים ואישיים) להפקת תקשורת כתובה

שם התלמיד																																			
רמת ביצוע				יעדים																															
4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1
1. שימוש מושכל במערכות סמלים מוסכמים לקידום השתתפות בלמידה.																																			

1.1 שימוש בסמלים אישיים לצרכים ולמטרות אישיות (ייתן, יצביע, על מילה, יתאים, ישלים).

1.2 שימוש מתווך במעבר בין סמלים אישיים לסמלים מוסכמים. (יבחר תשובה נכונה ממאגר תשובות).

1.3 שימוש אוטונומי בסימנים מוסכמים. (כתיבה, הרכבת משפט).

1. עדיין אינו מבצע
2. מבצע עם הדגמה ועזרה פיזית
3. מבצע עם תיווך מילולי מדרבן פעולה
4. מבצע עצמאי.

• מחוון למיפוי והערכה בחינוך המיוחד מתוך המדריך ליישום והטמעה של החינוך הלשוני בחינוך המיוחד.

רכיבי הערכה בקריאה:

- מילים מוכרות / סמלים מוכרים מהסביבה היום-יומית ומסביבת הלימודים.
- אבני יסוד – עיצורים (מבדק ידע אלפביתי בערכת "קול קורא" / חוברת מבדק א')
- מילים – בקריאה או בסמלים. (מתוך ערכת הקריאה "קול קורא" / מבדק ב'-ג')
- משפט – בקריאה או בסמלים.
- טקסט – בקריאה או בסמלים (מתוך תכני הלמידה / מבדקי ראמ"ה)

א	ת	ה	ל	א	ב
י	ט	א	א	א	ג
ו	כ	כ	ט	ז	ו
ה	פ	ש	ת	ס	א
ח	פ	ש	א	ה	א
א	פ	ס	א	ה	מ

אָבָא
אָנִי

הערכת הבנת הנשמע – הערכה חליפית

הערכת הבנת הנשמע- מאפשרת בידוד רכיבי ההבנה מיכולות הפיענוח, נטרול קשיים בזיכרון עבודה.

אילו תלמידים נעריך באמצעות טקסט מושמע?

תלמידים בכל גיל (יסודי ומעלה) שלא השלימו את רכישת הקריאה ואינם מצליחים לקרוא.

מאפייני הטקסט להערכת הבנת הנשמע:

- קצר.
- מעט אירועים.
- חזרתיות רבה.
- משלב שפתי נהיר (שפה מתאימה לשפה המובנת לתלמיד).
- אלמנט מתוחכם – מוסר השכל, תובנה, הומור.

יש חשיבות לשאלות הבנת הטקסט הבודקות :

- יש חשיבות לשאלות הבנת הטקסט הבודקות :
- המסר הגלוי.
- מסר סמוי .
- הערכה וביקורת (מה דעתך על...)

ארגון הלמידה בעקבות הערכה

הישג נדרש 3:קריאת טקסטים שונים ולמטרות שונות

3.1 זיהוי סימנים וסמלים גראפיים מוסכמים והפקת המשמעות שהם מייצגים 3.2 קריאה לוגו-גראפית 3.3 שליטה בצופן האלפביתי – קישור שיטתי בין סימני הכתב להגיי הדיבור 3.4 קריאה אסטרטגית ומבוקרת של מלים 3.5 קריאה קולית שוטפת ומהירה 3.6 הבנת המשמעות בטקסט כתוב 3.7 שימוש במקורות מידע 3.8 שימוש במקדמי הארגון בטקסט 3.9 התנהלות עם ספר והנאה מקריאתו

1.2 ציוני הדרך :					
שמות התלמידים לפי קבוצות	תיאור הביצוע הנדרש	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	סטנדרטים של הערכה	לוח להשגת הביצוע הנדרש	הערכת ביניים

מפת יעדים

דוגמאות לכלי הערכה שנבנו בבתי הספר:

• נירה דיין – סגנית ורכזת פדגוגית מבית ספר "בן-יהודה", ירושלים.

• הדר שטאל – קלינאית תקשורת מבית ספר "דרור", קיבוץ מסילות.

למה משמשים ממצאי ההערכה?

- קבלת החלטות.
- תכנון הוראה.
- הערכת ההתקדמות של התלמיד.
- הערכת אסטרטגיות ההוראה.